

Kultur / **Bøger**

Mellem pølsefabrik og kulturparnas

Elena Ferrante er et pseudonym, og forfatteren bag bøgerne har siden sin debut i 1992 holdt strengt på sin anonymitet.

ANMELDELSE / 24.06.15

Tredje bind i Elena Ferrantes romanserie fortsætter, hvor toeren slap. Den ikke altid gnidningsfri relation mellem to karakterer i udvikling er bogens ultimative fokus.

Kathrine Tschemerinsky

»I centrum af vores liv«, skriver den italienske forfatterinde Natalia Ginzburg, »er spørgsmålet om menneskelige relationer.« Når først man bliver opmærksom på dem, begynder man at rekonstruere og spore deres vej gennem ens liv. Netop menneskelige relationer er omdrejningspunktet i landsmanden Elena Ferrantes roman-tetralogi, som også er kendt som *Napoliserien* (på dansk foreligger allerede seriens to første titler *Min Geniale Veninde* og *Historien om et nyt navn*), der følger forholdet mellem de to veninder, Lila og Elena, fra deres skoletid i 1950'erne og frem til nutiden. Historien er fortalt af Elena Greco, som begynder at skrive historien, da hun i 2005 finder ud af, at hendes barndomsveninde er forsvundet.

Både Elena og Lila – eller Lina som alle med undtagelse af Elena kalder hende – vokser op i Napolis absolutte underklasse, men de udviser begge talent i skolen og bliver af undervisere opfordret til at fortsætte deres studier. Fra starten står det klart, at hvor Elena er en dygtig studerende, har Lila et strejf af geni. I sidste ende er det dog Elena, som af sine forældre får lov til at fortsætte sine studier. Lila får arbejde i sin fars skomagerbutik og bliver tidligt gift med den velbjegete, men også voldelige, Stefano Caracci. Umiddelbart synes livets lodder tidligt fordelt.

I seriens andet bind forlader Lila sin mand, efter en intens sommeraffære på Ischia, men finder også snart sig selv forladt, gravid og subsistensløs. Elena derimod stormer gennem uddannelsessystemet. På universitetet får hun sig en kæreste, der både viser hende udlandet og de riges habitus, hvilket virker til at ligge uendeligt langt fra »voldens sprog« i barndomskvarteret i Napoli. I slutningen af andet bind udkommer hendes debutroman, som netop er baseret på hendes og Lilas barske barndom og den skæbnesvangre sommer på Ischia.

Tredje bind af serien, *Dem der flygter og dem der bliver*, som netop er udkommet på dansk, fortsætter hvor sidste roman slap. Elenas debutroman er udkommet, blevet vel modtaget, og hun skal giftes med Pietro Airota, hvis familie er en etableret del af Milanos intelligentsia. Lila derimod slaver på en pøsefabrik, hvor hun dagligt udsættes for fysisk og verbal vold, samtidig med, at hun forsøger at opdrage sin søn og kompensere for hans manglende privilegier.

Undervejs i bogen forrykkes dynamikken endnu en gang mellem de to veninder. Som bogen skrider frem, må Elena erkende, at selv hos kulturparnasset slår livet revner; Som mor til to små børn har hun svært ved

at finde tid og inspiration til en opfølger til sin debutroman. Hun har stadig svært ved at passe ind, og selvom hendes ægteskab udadtil synes at have cementeret hendes succes og endegyldige *depart* fra barndommens gade, er det koldt og usolidarisk. Mønsterbryderen og overklassedrengen kan, når alt kommer til alt, ikke forstå hinanden. Heller ikke for Lila ser tilværelsen ud til at lysne. Hendes hænder fyldes med snitsår på fabrikken, og hun må til sin store fortrydelse se sin femårige søn overhalet af en treårig (akademikersøn) i en læsekonkurrence. Først til sidst i romanen begynder hun at opleve lidt medgang, da hun bliver ansat til at implementere et af IBMs tidlige styresystemer for kvarterets mafiaboss. For selvom tilværelsen har været hård ved Lila, er hun nemlig, som fortælleren bævende bemærker, stadig genial.

»Lila er et spejl for mine begrænsninger.« skriver Elena et sted. Og det er netop den ikke altid gnidningsfri relation mellem de to karakterer i udvikling, som bliver romanseriens ultimative fokus. Hvordan bliver man til som voksent menneske? Hvad tager man med fra andre, og hvad er ens eget unikke og uafhængige bidrag? Elena og Lila er i konstant, om end udtalt, konkurrence om at komme væk og videre fra det slum, som de kommer fra. Men det er samtidig en konkurrence mellem to veninder, hvis eksistens og væren i sidste ende hænger uløseligt sammen. På godt og ondt.

»Jeg ville blive til noget, selv om jeg aldrig havde vidst hvad. Og det var jeg *blevet*, ingen tvivl om det, men uden en ægte lidenskab, uden en præcis ambition. Jeg havde kun villet blive til noget – det var sagen – fordi jeg var bange for at det skulle lykkes for Lila, og jeg ville stå alene tilbage. *Jeg var kun blevet til noget i hendes kølvand*. Jeg måtte begynde at blive til noget igen, men for mig selv, som voksen, uden for hende.«

I romanens baggrund bevæger der sig flere sekundære karakterer, men også tematikker som køn, kønsroller, klasse og ideologi. Romanen foregår i slutningen af 60'erne, hvor Italien var præget af hård politisk polarisering og fanatisme; en *zeitgeist* som tilsyneladende ikke huer historiens fortæller, der kort efter udgivelsen af sin romandebut møder sin universitetskæreste som, adspurgt hvad han syntes om den, svarer: »Du gjorde hvad du kunne, ikke? Men det er, objektivt set, ikke det rigtige tidspunkt at skrive bøger på.«

Hvor Ferrantes forfatterskab for længst har opnået international anerkendelse, er hendes person fortsat omgærdet af en mystik, som i litteraturens verden måske kun er overgået af Thomas Pynchon og nu afdøde J.D Salinger. Hun – selvom nogle fans og kritikere har påstået, hun i virkeligheden er én eller flere mænd – skriver under pseudonym og har siden sin debut i 1992 holdt strengt på sin anonymitet (for eksempel kendes hendes alder ikke, men det formodes, at hun er nogenlunde jævnaldrende med Elena og Lena og altså et sted i slut-halvtresserne). Dette skyldtes, ifølge et eksklusivt interview hun for nyligt gav til *The Paris Review*, i første omgang frygtsonhed, der senere blev erstattet med en mistro til medierne. Medierne lader, ifølge Ferrante, nemlig alt for ofte forfatterens aura og personlige biografi overskygge bøgernes indhold. Også i den napoletansk-fødte forfatterindes tilfælde er der måske grund til bekymring; meget tyder nemlig på, at hendes bøger er stærkt motiverede af virkelige karakterer og erindringer.

Ferrante beskriver kvindelivets attributter med udgangspunkt i en materialistisk og social verden; en verden som hun snildt skaber med både dybde og kompleksitet, eller som Elena (Greco) selv observerer et sted i bogen: »Til sidst talte jeg om nødvendigheden af at genfortælle enhver menneskelig erfaring uden omsvøb, inklusive – sagde jeg udtrykkeligt – den der forekommer usigelig og som vi derfor fortier, også over for os selv.«

Netop derfor tilgiver man hende også at have adskilt Elenas emotionelle udvikling fra den intellektuelle. Hvor hendes følelseslivs stødt stigende kompleksitet er rigt udfoldet, beskæftiger Ferrante sig meget lidt med de ideer, som mange års skoling og socialisering uundgåeligt må have plantet i Greco. Det er måske ikke uundværligt, men det ville have været interessant. Endelig kan man diskutere, om ikke betegnelsen 'genial' anvendes lige lovligt generøst på flere af romanens karakterer – især når Ferrante aldrig rigtigt går ind i en diskussion af, hvad genialitet egentlig er.

Med det sagt er *Napoliserien* en både medrivende og imponerende præstation; så imponerende at undertegnede allerede har markeret udgivelsen af fjerde og sidste bind i romantetralogien i sin kalender.

FAKTA

Dem der flygter og dem der bliver (3. bind i Napoliserien),

Elena Ferrante

C&K Forlag

479 sider, 299 kr